

חג הפסח'

בס' פרי צדיק לחג הפסח העיר בכמה מקומות שלא מצינו בתורה לשון 'חג הפסח' כ"א על יום י"ד ששחטו בו קרבן הפסח, ואילו בלשון חכמים בחרו בשם זה דחג הפסח. וד"ז צ"ב מה ראו לשנות מלשון התורה, ובפרט בזה"ז דאין קרבן פסח נוהג כלל כ"א מצות מצה. ואמר בזה עפ"י לשון הפסוק בפר' דברים שבעת ימים תאכל 'עליו' מצות, ומבואר בזה דיסוד מצות מצה הוא רק מכח הקרבן פסח.

ומבאר שם ענין זה, שענין המצה הוא האכילה ללא 'שעור שבעיסה' הוא יצה"ר הוא השטן הוא מלאך המות כידוע, וידוע לנו הכלל שכ' בגמ' אילמלי הקב"ה עוזרו לא יכול לו, וכמו"כ כלל ישראל קבלו הכח להתעלות מעל יצה"ר ע"י הפסיחה של ליל התקדש חג, שהקב"ה שמר על בתי בני ישראל שהיו במ"ט שערי טומאה כידוע, ולא נתן למשחית הוא יצה"ר הוא השטן הוא מלאך המות לבוא אל בתיהם לנגוף, ועל זה מורה קרבן הפסח. ולכן התורה קוראת לחג זה חג המצות מצד מעשה כלל ישראל לבער את 'שאור שבעיסה', אבל כלל ישראל קוראים לחג זה פסח ע"ש הפסיחה מצד הקב"ה שרק בעזרו אנו מתגברים עליו. [ומקור ענין זה בד' הזוהר הידועים שמצה היא מיכלא דאתווסא דעי"ז אפשר לאכול הכל ללא יצה"ר].

ובזה מבאר שם לשון המשנה בפסחים פרק מי שהיה אין בין פסח מצרים לפסח דורות וכו' ונאכל בחפזון בלילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה, ובגמ' שם הק' דפסח דורות ג"כ נאכל רק יום א', ומת' שם דמיירי על החמץ, ע"ש ובתוס' שזה דחוק בלשון המשנה. ולהנ"ל א"ש היטב דכל ענין איסור חמץ ומצות אכילת מצה תלוי ועומדת בכח אכילת קרבן פסח ללא משחית.

ויש להוסיף דקרבן פסח שונה משאר קרבנות כדמבואר במשנה פרק כיצד צולין "הפסח שבא בטמאה, נאכל בטמאה, שלא בא מתחלתו אלא

חג הפסח'

לאכילה. נטמא הבשר והחלב קים, אינו זורק את הדם, ובמקדשין אינו כן אלא אע"פ שנטמא הבשר והחלב קים, זורק את הדם". ולהנ"ל הענין שע"י אכילת הפסח עם המצה והמרור מתקנים את האכילה שיהי' בלי "שאור שבעיסה".

והנה שמעתי בהקלטה מהגר"י הוטנר זצוק"ל שהעיר שמצינו בהלכות צדקה דחג הפסח שינוי משאר צדקות שיש דין ותקנה לתת 'מעות חיטין', שעיקר התקנה בזה היה לתת 'קמחא דפסחא', רק שהתירו לתת בזה גם מעות מדין 'מה לי הן מה לי דמיהן'. ונ"מ בזה שבשאר הצדקות אם נתן א' מעות לנצרך כדי צרכו, והעני זרקו לים הגדול, הרי נתן לו זה את צורכו וקיים המצוה (ורק בעני שאינו הגון אין מצוה כיון שאינו צריך לזה כלל), משא"כ בדין מעות חיטין דכה"ג לא יצא ידי חובתו בתקנה זו.

ומבאר שם הענין בזה, דמצינו בלשון הקדמונים לענין שינוי דין קרבן פסח משאר קרבנות שניתן לאכילה כנ"ל, שהטעם בזה הוא משום ד'אנן אתכא דרחמנא קאכלינן' (עי' שם משמואל פרשת תצוה ופרשת תזריע - חודש). והביאור בזה שעבד מזונו על רבו, ולכן כיון דענין יציאת מצרים הוא שביציאת מצרים נעשה עבדי ה' ולא עבדי פרעה, לכן הקרבן של יציאה זו מבטא את דבר זה שמזונות ישראל עליו. ומה"ט תקנת הצדקה של זמן זה הוא בדמיון וכשליח הקב"ה לתת מזונות.

ולכאורה אין הדברים מבוארים, שהרי תקנת הקדמונים נאמרו על חג הפסח ואילו תקנת הצדקה היא 'מעות חיטים' למצה. ולהנ"ל א"ש דהכל אחד, דענין אכילה בפסח מ'תכא דרחמנא' הוא העזר מלמעלה לאכילת המצה בחג הפסח ללא 'שאור שבעיסה' שזה 'מיכלא דאתווסא' לאכילת כל השנה. [וע"ע בפר"צ שם שמבאר דמה"ט במצרים לא היו צריכים כ"א יום א' משא"כ בפסח דורות. וכמו"כ ענין הבאת מנחת עומר מן השעורים שהתחיל רק בביאתם לארץ שהפסיק אכילת המן ע"ש].